

**Planul
de acțiuni teritorial privind implementarea Programului național de prevenire și control al bolilor netransmisibile
prioritare pentru anii 2023-2027, aprobat prin Hotărârea Guvernului 129/2023 în raionul Ialoveni
(pentru anii 2024-2027)**

Nr. d/o	Acțiuni planificate	Indicatori de monitorizare	Costuri de implementare	Sursă de finanțare		Termen de realizare	Instituție responsabilă
				Surse bugetare	Alte surse		
1	2	3	4	5	6	7	8
Obiectivul general 1. Implementarea cadrului legislativ național privind consolidarea intersectorială pentru prevenirea și controlul bolilor netransmisibile.							
Obiectivul specific 1.1: Consolidarea capacităților de coordonare inter-sectorială pentru prevenirea și controlul BNT la nivel teritorial.							
1.1.1	Monitorizarea anuală a implementării Planului de acțiuni pentru prevenirea bolilor netransmisibile și factorii de risc, inclusiv determinanții sociali.	Numărul de ședințe a Consiliului de coordonare teritorial (CCT) organizate.				anual	APL, CCT
1.1.2	Sporirea capacităților specialiștilor din sistemul de sănătate și a altor sectoare relevante pentru identificarea necesităților, planificarea, implementarea și evaluarea acțiunilor de promovare a sănătății și prevenirea BNT.	Numărul de persoane instruite.				2024-2027	Centrul de sănătate (CS) Ialoveni, IMSP, Centrul de sănătate publică Chișinău (CSP Chișinău) în colaborare cu (APL)
1.1.3	Actualizarea Profilului de Sănătate în baza datelor statistice anuale.	Profil de sănătate revizuit, menținut și actualizat.				odată la 5 ani	CSP Chișinău în colaborare cu CS Ialoveni, IMSP, APL și alte instituții și servicii relevante
1	2	3	4	5	6	7	8
Obiectivul specific 1.2: Facilitarea mobilizării sociale, participarea sporită a societății civile și a organizațiilor neguvernamentale							

1.2.1	Organizarea echipelor multidisciplinare în realizarea acțiunilor integrate la nivel local privind acordarea serviciilor de prevenire, monitorizare și suport de durată a persoanelor cu BNT și necesități complexe.	Echipe multidisciplinare create/instruite.				2024-2027	CSP Chișinău, CS Ialoveni, IMSP în colaborare cu APL și alte instituții și servicii relevante
1.2.2	Consolidarea capacităților coalițiilor comunitare pentru acțiuni de participare în abordarea BNT și a factorilor determinanți, bazate pe necesități în sănătate	Coalițiile comunitare instituite. Numărul de persoane instruite.				2024-2027	CSP Chișinău, CS Ialoveni, IMSP în colaborare cu APL și alți parteneri de dezvoltare
Obiectivul general 2. Prevenirea BNT și reducerea factorilor de risc comportamentali și celor prezenți în mediu prin crearea mediilor propice promovării sănătății.							
Obiectivul specific 2.1: Creșterea către anul 2027 a nivelului de alfabetizare în sănătate a populației și creșterea oportunităților pentru responsabilizarea și angajarea cetățenilor de a întreprinde măsuri pentru promovarea sănătății și prevenirea BNT.							
2.1.1	Realizarea acțiunilor de sensibilizare și comunicare în cadrul evenimentelor anuale de promovare a sănătății și prevenirea bolilor: zile mondiale și naționale, săptămâni europene și lunare de profilaxie a bolilor.	Numărul de evenimente anual realizate.				2024-2027	CSP Chișinău, CS Ialoveni, IMSP în colaborare cu APL, mass-media, ONG, și alți parteneri de dezvoltare
2.1.2	Alfabetizarea și informarea populației referitor la reducerea factorilor de risc a BNT și promovarea unui mod de viață sănătos.	Numărul de persoane informate.				2024-2027	CSP Chișinău, CS Ialoveni, IMSP
2.1.3	Implicarea în abordarea subiectelor de promovare a modului sănătos de viață prin intermediul evenimentelor culturale.	Numărul de evenimente realizate. Numărul subiectelor abordate.				2024-2027	CSP Chișinău, CS Ialoveni, IMSP în colaborare cu APL
1	2	3	4	5	6	7	8

2.1.4	Informarea și consilierea copiilor, adolescenților și tinerilor privind promovarea sănătății și reducerea comportamentelor de risc (consum de tutun, alcool, droguri, alimentație sănătoasă, activitate fizică, etc.) inclusiv prin: programe de educație de la egal la egal realizate de voluntarii Centrelor de Sănătate Prietenoase Tinerilor, Centrelor de Tineret, Rețelei Educatorilor de la egal la egal, Corpului Păcii etc.	Numărul de persoane informate și consiliate.				2024-2027	CSP Chișinău, CS Ialoveni, IMSP, Direcția educație (DE), Centrele de Sănătate Prietenoase Tinerilor în colaborare cu APL și alți parteneri de dezvoltare
Obiectivul specific 2.2. <i>Consolidarea eforturilor intersectoriale pentru a asigura reducerea prevalenței consumului de tutun în rândul adolescenților și adulților.</i>							
2.2.1	Realizarea activităților de reducere a consumului de tutun și a expunerii la fumatul de tutun, conform actelor legislative și normative în vigoare în domeniul controlului tutunului.	Numărul de rapoarte de realizare a activităților.				2024-2027	CSP Chișinău, CS Ialoveni, IMSP, DE în colaborare cu APL
2.2.2	Implementarea programului de scening al consumului de tutun în instituții de asistență medicală primară conform prevederilor PEN nr.2.	Numărul de persoane supuse scening-ului.				2024-2027	CS Ialoveni, IMSP în colaborare cu CSP Chișinău
Obiectivul specific 2.3 <i>Consolidarea măsurilor durabile și adecvate din punct de vedere cultural care vizează reducerea consumului de alcool în populație.</i>							
2.3.1	Monitorizarea supravegherii respectării legislației privind comercializarea, publicitatea și consumul băuturilor alcoolice în locurile publice, la locurile de muncă, în instituțiile de	Numărul de obiective controlate. Numărul de procese verbale/amenzi aplicate.				anual	CSP Chișinău în colaborare cu Comisariatul de poliție (CP) și alte servicii relevante
1	2	3	4	5	6	7	8

	învățămînt, medico-sanitare, de întreținere a sănătății etc (cu excepția obiectivelor de alimentație publică).						
Obiectivul specific 2.4 Promovarea activității fizice la toate vîrstele.							
2.4.1	Organizarea evenimentelor de promovare a activității fizice și sportului pentru susținerea inițiativelor de „activitate fizică pentru toți,, (conform calendarului acțiunilor sportive naționale și internaționale) și monitorizarea lor, inclusiv: -starturi vesele pentru toată familia; -competiții sportive pentru persoanele cu nevoi speciale; -măsuri turistice pentru promovarea mersului pe jos etc. - grupul public pentru promovarea sănătății în toate localitățile care sunt în competiție pentru denumirea „orașe/comunități sănătoase”.	Numărul de activități realizate. Numărul de persoane participante.				2024-2027	APL în colaborare cu instituțiile de resort, ONG, parteneri de dezvoltare
2.4.2	Renovarea și construcția terenurilor sportive, terenurilor de joacă pentru copii în localitățile raionului.	Numărul de construcții.				2024-2027	APL în colaborare cu instituțiile relevante, parteneri de dezvoltare
2.4.3	Monitorizarea activităților de mobilizare și facilitare a persoanelor vîrstnice pentru activități de promovarea îmbătrînirii active și sănătoase conform Programului național	Program teritorial elaborat. Numărul de rapoarte de monitorizare a activităților.				2024-2027	Direcția asistență socială, IMSP în colaborare cu APL, societatea civilă și instituțiile de resort teritoriale
1	2	3	4	5	6	7	8

	privind îmbătrânirea activă și sănătoasă.	realizate. Numărul de persoane vârstnice implicate în activități de îmbătrânire activă și sănătoasă.					
Obiectivul specific 2.5 Promovarea unei alimentații sănătoase la toate vârstele.							
2.5.1	Promovarea accesului pentru alimente sănătoase în alimentație finanțată de stat: -utilizarea universală a sării iodate și pâinii din făină fortificată cu fier și acid folic, în special în grupurile vulnerabile de populație (copii cu vârsta 6-12 ani, femeii gravide și cele care alăptează); -promovarea principiilor alimentației sănătoase în instituțiile publice, precum spitale, școli și case de bătrâni, pentru a permite furnizarea de mese cu conținut scăzut de sodiu, zahăr.	Nr./ % pre/scoli care utilizează sare iodată/pâine din făină fortificată; Nr./% brutării care utilizează sare iodată; Nr./%instituțiilor coforme recomandărilor de alimentați; % instituții publice care furnizează mese cu conținut redus de sare și zahăr.				2024-2027	ANSA în colaborare cu CSP Chișinău, instituțiile relevante, parteneri de dezvoltare
2.5.2	Dezvoltarea serviciului de consiliere nutrițională, inclusiv pentru nutriția la nou-născut, copil mic, adolescent, mamă, în cadrul asistenței medicale primare.	%instituții AMP care oferă consiliere pentru alimentație				2024-2027	CS Ialoveni, IMSP în colaborare parteneri de dezvoltare
Obiectiv specific 2.6 Reducerea mortalității cauzate de poluarea aerului.							
2.6.1	Elaborarea Planului teritorial de adaptare a sistemului de sănătate la schimbările climatice.	Plan teritorial aprobat.				2024	CS Ialoveni, IMSP în colaborare parteneri de dezvoltare
1	2	3	4	5	6	7	8

2.6.2	Derularea campaniilor de comunicare privind riscurile schimbărilor climatice asupra sănătății populației și măsurile de adaptare.	Campanie de comunicare efectuată.				2024-2027	CSP Chișinău în colaborare parteneri de dezvoltare
Obiectivul general 3. Consolidarea capacităților sistemului de sănătate pentru conduita integrală a BNT și a factorilor de risc ale acestora, astfel încât numărul persoanelor eligibile care primesc terapia medicamentoasă și consiliere pentru prevenirea atacului de cord și accidentului vascular cerebral să majoreze.							
Obiectivul specific 3.1 Asigurarea accesului echitabil și universal la servicii medicale calitative și îmbunătățirea continuă a calității asistenței medicale în prevenirea și conduita celor 5 grupe BNT prioritare , cu accent pe asistența medicală primară							
3.1.1	Implementarea la scară națională/teritorială a pachetului de intervenții esențiale în bolile cronice (PEN) la nivel de asistență medicală primară.	Rapoarte cu privire la indicatorii de performanță al IMS, rapoarte de audit intern în PEN.				2024-2027	CS Ialoveni, IMSP
3.1.2	Monitorizarea aplicării protocoalelor pentru a asigura calitatea serviciilor pentru pacienți cu BNT.	Numărul rapoartelor de monitorizare.				2024-2027	CS Ialoveni, IMSP, CSP Chișinău
3.1.3	Realizarea activităților în prevenirea și controlul cancerului, conform Programului național de control al cancerului pentru anii 2016-2025 (Hotărîrea Guvernului 1291/2016).	Rapoarte de monitorizare elaborate.				2024-2025	CS Ialoveni, IMSP, CSP Chișinău
3.1.4.	Monitorizarea acoperirii cu vaccinare împotriva virusului hepatitei B și cu vaccinare împotriva papiloma virus, în conformitate cu programele naționale.	Rapoarte de monitorizare elaborate.				2024-2027	CS Ialoveni, IMSP, CSP Chișinău
3.1.5	Reglementarea continuă a rețelelor de școli pentru pacienții cu BNT (de exemplu: „școala pacientului	Documente: 1. Proceduri operaționale de				2024-2027	CS Ialoveni, IMSP, CSP Chișinău
1	2	3	4	5	6	7	8

	cu HTA,,școala pacientului cu diabet zaharat,,) la nivel teritorial.	reglementare elaborate. 2.Program de instruire aprobat. 3. Aplicații digitale dezvoltate. 4. % pacienților depistați caz nou care au fost școlarizați.					
3.1.6	Asigurarea populației din grupurile țintă prestabilite cu programe de screening (în cancer, BCV, diabet zaharat, supraponderare/obezitate, inclusiv, în graviditate, la copii mici și adolescenți).	Numărul persoanelor supuse screening-ului.				2024-2027	CNAM, CS Ialoveni, IMSP, CSP Chișinău
Obiectivul specific 3.2 Dezvoltarea capacităților resurselor umane pentru prevenirea , depistarea precoce, tratamentul și îngrijirea BNT							
3.2.1	Participarea la module de instruire în prevenirea, depistarea precoce, diagnosticul și tratamentul BNT, inclusiv în comunicare și schimbare de comportament.	Numărul de persoane instruite				2024-2027	CS Ialoveni, IMSP, CSP Chișinău
Obiectivul general 4. Consolidarea capacităților teritoriale pentru o mai bună supraveghere și cercetare a BNT, alături de sisteme robuste de monitorizare și evaluare, care să asigure implementarea intervențiilor bazate pe dovezi.							
Obiectivul specific 4.1 Consolidarea sistemelor de supraveghere pentru BNT și a celor de monitorizare și evaluare a bolilor							
4.1.1	Participarea la instruire în supravegherea BNT și factorilor de risc cu utilizarea sistemului informațional național din domeniul sănătății.	Numărul de instruire realizate.				2024-2027	CSP Chișinău, CS Ialoveni, IMSP
4.1.2	Participarea la implementarea conceptului registrelor electronice de boli, inclusiv (cancer, hipertensiune și diabet) cu efectuarea analizei barierelor și a mediului suportiv.	Concepte implementate.				2024-2027	CS Ialoveni, IMSP, CSP Chișinău în colaborare cu alte instituții relevante
1	2	3	4	5	6	7	8

Obiectiv specific 4.2 Fortificarea capacităților de cercetare/inovare în domeniul prevenirii și controlului BNT.							
4.2.1	Fortificare a capacităților de laborator pentru efectuarea investigațiilor în domeniul prevenirii și controlului BNT.	Laboratoare dotate. Persoane instruite.				2024-2027	CS Ialoveni, IMSP, CSP Chișinău în colaborare cu partenerii de dezvoltare
4.2.2	Participarea la conferințe în domeniul prevenirii și controlului BNT cu implicare intersectorială și internațională.	Numărul de participanți					CS Ialoveni, IMSP, CSP Chișinău în colaborare cu alte instituții relevante